

Johann Nicolaus Quistorp Peter Becker

Aphorismorum Theologicorum Dissertatio I. De Theologia Generice ac specificè considerata

Rostochii: Weppingius, 1694

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn733814964>

Druck Freier Zugang

RU theol. 3.März 1694

Quistorp, Joh. Nic.

APHORISMORUM THEOLOGICORUM^{28.}
DISSERTATIO. I.

DE
THEOLOGIA

Genericè ac Specificè consideratâ,

QVAM

Propitio Ter Sancto Numine, ²⁵⁴

Consensu Venerandæ Facultatis Theologicæ,

PRÆSIDE

**DN. JOHANNEN NICOLAUM
QVISTORPIO,**

S.S. Theolog. Doct. ac P.P. celeberrimo,

ad D. Nicol. Past. p. t. Magnifico Uni-
versitatis Rectore,

PATRONO, FAUCTORE, ac PRÆCEPTORE

fuo ad cineres usque colendo,

placido Amicorum Discursui

submittet

PETRUS BECKER. Rostoch,

AUCTOR.

DIE III. MARTII. An. MDC XCIV.

Rostochii Typis JOH, WEPPLINGII, Univerl. Typogr.

4

1694

DEO
ET
PATRONIS

Universitäts-
bibliothek
Rostock

Th. I.

Theologia, vera, viatorum, hominum, post lapsum
 mediatae revelata, est habitus *Isidorus* practi-
 cus tradens, explicans, ac defendens veram
 religionem ad Dei gloriam, hominisq; peccato-
 ris per fidem in Christum ad Deum perducendi salutem. *Theologia*

Th. II. Sacra scriptura, unicum Religionis nostrae princi-
 pium (ut adeo neque libri Symbolici, neque Consensus V.
 Secularis, neque ratio admitti possint) est mens divina tri-
 narius Dei jussu, immediato Spiritus S., & res & verba in-
 spirantis, afflatu tradita viris *Isidorus*, dum scriberent,
 ab omni errore immunibus, praeditaque & *Autoritate*,
 quam, non indigens Ecclesiae testimonio, aut traditione alia,
 ex se ipsa a DEO communicatam habet, & *perspicuitate*
 fidei dogmata clare proponendi, & *perfectione* tum quod
 omnia ad salutem necessaria, si non *plures*, per bonam ta-
 men consequentiam, contineat, tum quod nec liber e-
 canone perierit, nec fontes corrupti sint, & *facultate se-*
met ipsam interpretandi, ut & *potestate* normativâ, aut judi-
 ciaria, secundum quam de omnibus tam Doctrinis quam
 Doctoribus judicare oportet; quae mens divina, cujus uni-
 cus tamen sensus literalis, continetur libris V. & N. T. cano-
 nicis strictè sic dictis sermone hebraeo (paucis pericopis
 chaldaicis) & graeco conscriptis, ut omnis homo cujusvis
 sit sexus ac status, lecta & audita eâ, per internam atque
 per se vivam ejus efficaciam gratia Spiritus S. ad fidem
 & salutem perducatur.

Th. III. Articuli Fidei sunt capita Doctrinae illius Christia-
 nae divinitus in verbo revelatae, circa quam fides nostra oc-
 cupatur, de iis quae ad salutem creditu sunt necessaria, *Conti-*
 quos cum ex sola revelatione, puros, cum a, & aliquo modo *nenti Fidei*
 ex naturae lumine constant, mixtos dicimus. Horum alii *articulos.*
 salutis negotium constitutivè concernunt, ita ut im-
 mediatae & proximè in fidem salvificam influant, eandemq;
 causentur, & dicuntur A. F. fundamentales primarii, con-
 stitu-

stitutivi, alii fidem ita quidem non concernunt, cognitio tamen eorū necessario præ requiritur, & dicuntur A.F. fundamentales Antecedentes, alii non quidem prærequiruntur, impugnati autem illæ sō fidei fundamentō, negari nequeunt, & dicuntur A.F. fundamentales secundarii; alii tandem ea tantum concernunt, quæ circa fidem, ut dicimus, adeoque salvō fidei fundamentō & ignorari & negari possunt; qui appellantur A.F. non fundamentales.

Deum naturā.

Th. IV. Esse aliquod supremū Numen, unum, immensum æternum, omni potens, omniscium, totum hoc universum & res à se conditas sapientiā & potentiā gubernans, vel ex ipsis naturæ principis utcunque, (licet non ita perfectè, ut hæc sese notitia ad mysteria quoque fidei & personas imprimis divinas extendat, licet non salutariter, verè tamen) novimus; idque vel per notitiam insitam, s. vi reliquiarum sapientiæ in primâ creatione implantatæ, vel per acquisitam s. rerum creatarum contemplationem. Per viam proinde causalitatis, enimentia, & negationis, ex naturâ scitur, ex Scripturâ Deus creditur.

Et revelatione cognitionum.

Th. V. Supernaturalis de Deo notitia est perfecta & salvifica ex Dei ipsius verbō hausta cognitio, tum de ejus existentia, quam vel singulæ scripturæ literæ probant, tum de essentiâ, quæ innotescit partim ex nominibus essentialibus solique Deo propriis & incommunicabilibus, quales יהוה אלהים & personalibus, quales אלהים & ארני ut & Græcis θεός, κύριος, δεσπότης, partim ex descriptione si non exactâ, cum infinitus definiri nequeat, qualicunq; tamen.

Quodam modo definitio essentialium.

Th. VI. Essentiam divinam secundum nostrum concipiendi modum quædam attributa consequuntur, quæ tamen nec realiter abs ipso Deo differunt, nec accidentia dici possunt, cum ex parte ipsam essentiam constituent. Horum alia citra omnem ad operationem respectum, & absolute describunt essentiam divinam, quæ dicuntur *αινεύματα* & immanentia; alia ad operationem respectum habent & appellantur *εξωτερικά* & ad extra se exerentia. Hinc

quo

quodammodo Deus describitur, quod sit: Essentia Spiritu-
alis infinita, una, independens, externa, omni præsens,
simplex, intelligens, volens, liberrima, bona, iusta, sapiens,
verax, misericors, omnipotens, perfectissima, subsistens in
tribus personis.

Th. VII. Unica illa, quam descripsimus, Dei essen-
tia, non unam tantum trinominem, sed tres incommuni-
cabilibus à se invicem proprietatibus distinctas complecti-
tur personas ὁμοούσιος & ὁμοτιμίας, quas absq; omni persona-
rum confusione, aut subordinatione, (quâ hōc ille dignita-
te aut potestate major fit) & ita quidem unitatem in trinitate,
& trinitatem in unitate venerari tenemur. Agnosci-
mus proinde & personarum, ut indefinite loquar, plurita-
tem in V. quoq; T. traditam (quod ipsō non negamus etiam
definitē Trinitatem in V. T. probari) & partim nominibus
ac orationibus quæ occurrunt pluralibus, partim locuti-
onibus Dei de Deo, Domini de Domino, comprobata,
& definite loquendo Trinitatem; Patrem gignentem, Fi-
lium ex Patris essentiâ genitum, ac Spiritum S. ab utroq;
per æternam spirationem procedentem.

Per-
sonis tri-
nitas.

Th VIII. Deus Pater sic dictus ὁ πατήρ (hâc enim ratio-
ne Patris nomen toti S. S. Trinitati competit) sed πατὴρ ὁ μὲν
est prima Trinitatis Persona non naturâ & essentiâ (quia
personæ inter se sunt ὁμοούσιος) nec dignitate & excellentiâ
(quia ἰσῆμοι) nec successivâ consequentiâ quia ὁμοαίωνοι) sed
quia aliunde originem non habet, quæ ab æterno, unius
eiusdemq; essentiæ communicatione, gignit consubstanti-
alem sibi Filium & cum Filio spirat ab æterno Spiritum S.
per eundemq; in Spiritu creavit, conservat, ac gubernat
omnia, mittens in tempore Filium Redemptorem, & Spi-
ritum S. sanctificatorem. Unde colligitur distingui eum
à reliquis personis ad intra per paternitatem ad extra vero
per creationem, conservationem & gubernationem, ap-
propriativè ipsi attributam.

Patrem.

Filium.

Th. IX. Deus Filius, sic dictus, non per adoptionem, neq; per dilectionem neq; per conceptionem ex Spiritu S; neq; per sanctificationem aut resurrectionem ex mortuis, aut exaltationem, sed per veram essentialem generationem, est secunda S. S. Trinitatis persona ex essentiâ Patris ante omnia secula, unius ejusdemq; numero essentiæ communicatione, genita (non facta) consubstantialis Patri & splendor gloriæ ipsius, quæ per propriam subsistit *ὑπόστασις*, spirans cum Patre Spiritum S, per quam omnia facta, quæ & in tempore humanam naturam in propriam assumpsit *ὑπόστασις*, ut Redemptionis opus perficeret. Hinc patet eum à reliquis personis distingui ad intra, per *γέννησις* s. generationem passivâ, ad extra v, per Redemptionem generis humani.

Et Spiritum S.

Th. X. Deus Spiritus S. sic dictus, non ratione essentiæ spiritualis, nec essentialis sanctitatis, Quæ ei cum Patre & Filio communis, sed ratione characteris sui tum ad intra tum ad extra, est tertia S. S. Trinitatis persona, propria subsistens *ὑπόστασις*, à Patre & Filio intra complexum Deitatis simplicissimum modo ineffabili ab æterno procedens, ejusdem cum illis essentiæ & Majestatis, in quâ Pater per Filium creavit, conservat, & gubernat omnia, quæ etiam in tempore tum quoad dona, tum quoad ipsam substantiam in corda credentium mittitur, ut per verbum & Sacramenta eadem sanctificet. Ex quibus facile constat characteristicam ejus proprietatem ad intra esse processionem à Patre & Filio, ad extra v. sanctificationem.

Conspicuum operibus, imprimis creatione.

Th. XI. Operum divinorum alia sunt ad intra & quidam partim essentialia, quæ terminantur ad ipsam Dei essentiam & proinde indivisa dicuntur, partim personalia quæ ad unam, duasve personas terminantur & divisa s. non communia dicuntur; alia ad extra. & iterum quidam interna s. immanenta, quæ intra Deitatis sinum peraguntur, vel externa quæ extra Deum peracta effectum extra Deum relinquunt. His annumeratur Creatio, quæ est (non ipse Deus, sed) actio Dei (ut adeo neq; Angeli tanquam causa instrumentalis admitti possint)

exter.

externa, qua (non solus Pater, sed) tota SS. Trinitas, Pater per Filiū in Spiritu S. (quæ personæ non ut causæ sociæ, concurrunt d. ob simplicissimam unitatem ut una causa totalis solitaria) neque ex suâ ipsius essentiâ, neq; ex materiâ quâdam cœternâ, sed ex nihilo primum negativo, postmodum privativo, (non ab æterno sed) in primo temporis instanti omnia quæ extra divinitatis essentiâ sunt, cùm visibilia tum invisibilia intra sextiduum liberè (ut adeo mundus non sit per emanationem necessariam) omnipotenti verbo condidit.

Th. XII, Inter manuum divinarum opera principem cum homine obtinent locum Angeli. Sunt autem Angeli ex verbo Dei apodicticè noti, Spiritus, in materiata nimirum, adeoq; nec visibiles, nec divisibiles, nec mortales, sed per se subsistentes (adeoq; nō potentia à Deo sese exerens) substantiæ completæ, præditæ & intellectu excellenti (finito tamen) ut per species tantum (quas quomodo alter alteri locuturus cōmunicet, nobis perspicuè non liquet) non per essentiã, mysteria quidem per revelationem, futura non nisi ex præscientiâ causæ necessariæ non impeditæ intelligant, & voluntate liberâ, ad eligendum illud vel repudiandum, quod intellectus eligendum vel repudiandū, dicitur, & activitate, (non omnimodâ aut infinitâ, sed) limitatâ, licet magnâ; quibus & ævum s. duratio habens initium non finem, & ubi competit. Creati autem à Deo Angeli non ante nec post hoc universum (adeoque intra sextiduum) ad ipsius laudem & servitutem hominisque ministerium, non cultum abs ipso recipiendum. Quorum quidam in concreatâ sanctitate & veritate persistentes, postmodum in bonitate, quæ omnem jam (etiam remotam) ad peccandum potentiam excludit, adeoque perfectâ confirmati, Deo æternum fruuntur. Quidam per liberam voluntatis a Deo, & recti regulâ averfionem, ante hominis ad minimum lapsum factam & quidem spontaneam (non n. creati ut necessario labe-

Inter alia Angélorum.

laberentur) ad iudicium reservantur. Quinam vero eorum numerus & ordo, per se quidem certus, & minime (quod ἀτερ ἄρα φῶν temere asseritur) mutatus, nobis haud liquet.

Pro-
videntiā.

Th. XIII. Providentiā Dei, quæ (non late sumpta & ἀεὶ γνωσὶν ἑσέθ' εἶναι includit, d. stricte) τὴν διοίκησιν nobis notat, creationis decretum ordine insequitur, & est actio Dei externa, qua juxta præscientiam suam necessariam (non tamen ad quicquam mali necessitantem s. impellentem) Deus ad omnes res à se creatas etiā minimas, præsertim ad omnes hominum (specialissimè fidelium) actiones quæ tales s. bonas s. malas, (ad illas quidem promovendo, cooperando, dirigendo, ad has prohibendo, aut permittendo, suo modo impediendo, omnia tamen in bonum finem dirigendo, & nullo causarum genere mali quicquàm producendo) generali, (salvo nihilominus speciali, quo etiam ad hanc vel illam actionem adest) influxu concurrat, ita quidem ut (minime fatalem iis necessitatem inferat, sed) specificationis libertatem singulis permittat;

Con-
servatione
& Gubernatione.

Th. XIV. Τῆς διοικήσεως, quæ providentiæ nobis nomine venit, actus est & Conservatio quæ Deus ex merâ bonitate omnes creaturas sustentat ac conservat, tum per influxū illum quo intimè essentiis illabatur (s. ut alii loquuntur per ad essentiā ad creaturas substantialem) tum per efficacem ac omnipotentem operationē, quæ ut in alia, ita ad hominis vitam se se extendit, consideratam in ingressu, processu, ac exitu, ad mortem usq; ,cujus terminus quatenus merè physicus certus quidem sed mutabilis, quatenus vero nō purè physicus, sed ab homine vel præcipitatur vel differtur (idq; vel physicè per dietam, medicamenta, aut violentas manus, vel moraliter per actiones suas moventes Deum, si bonæ, ad prolongandam, si malæ ad de curtandam) in provisione Dei immutabiliter certus est; & Gubernatio quæ creaturas tum μακροκόσμῳ tum μικροκόσμῳ moderatur, ordinat, & ad fines suos dirigit, secundum sapientiam justitiam ac bonitatem suam. Quæ & ipsa vel ordinaria, quæ Deus juxta illum à se institutum naturæ ordinem procedit, vel extra ordinaria, quæ ipse tanquàm naturæ Dominus & præter naturam agit, ad sui gloriam ostendendam, ad piorum salutem promovendam vel impiorum malitiam coercendam.

DISP: II.

DISP: II. DE CHRISTOLOGIA, ET QUIDEM DE PERSONA SALVATORIS.

Th. I.

Absolvitur nobis Christologia Personæ, Officii, ac Status consideratione. Persona itaque Christi (hoc loco considerandi non qualis ab æterno fuerit, ante incarnationem, sed qualis esse cœperit in temporis plenitudine) unica eadem (ut in ipso licet $\alpha\lambda\lambda\omicron\ \kappa\alpha\iota\ \alpha\lambda\lambda\omicron$ minimè tamen $\alpha\lambda\lambda\omicron\ \kappa\alpha\iota\ \alpha\lambda\lambda\omicron$) veruntamen duabus, ut ut maximè differentibus (proprie tamen loquendo non contrariis) constans naturis (sumpta quidem naturâ eo sensu, quò idem, quod substantia completa, per $\theta\epsilon\omicron\iota\alpha\upsilon$ suam constitutâ, & in se habens principium omnium operationum; quam ex Patribus plurimi per $\phi\upsilon\sigma\iota\alpha$ lubentius ac per $\theta\epsilon\omicron\iota\alpha\upsilon$ exprimere voluere, cum hæc tandem tantum essentiam, illa autem præter eandem proprietates subinuat) divina & humana unde & $\theta\epsilon\omicron\iota\alpha\upsilon\ \theta\epsilon\omega\pi\omicron\tau\omicron\varsigma$ (nomine Ecclesiastico) haud incongruè appellatur.

Christo quâ personam unus duabus constat naturis

Th. II. Natura hujus $\theta\epsilon\omega\pi\omicron\tau\omicron\varsigma$ divina (comprobata in sacris literis partim nominibus iisque essentialibus vel personalibus, vel officialibus, partim re ipsa, attributis nimirum, & operibus divinis ac cultu soli Deo proprio, imo expresso S. Scripturæ testimonio) non est nisi illa ipsa essentia divina, quam Filius habet numero eandem cum Patre & Spiritu S, ita tamen ut solus habendi modus differat. Verè itaque secundum hanc ipsius naturam Filius Dei $\theta\epsilon\omega\pi\omicron\tau\omicron\varsigma$ dicitur, utpote naturalis consubstantialis, & $\alpha\upsilon\theta\epsilon\omicron\varsigma$ non ratione essentia communicationis (sic enim à Patre communicatam accepit essentiam, qui tamen exinde neque Filio prior, neque causa ejus dici poterit] sed ratione, ut ita loquar, essentia suæ æqualitatis, se ipso quidem, & in se ipso non autem à se ipso Deus.

divina

Th. III. Præter divinam hanc datur etiâ humana in Christo natura, quam nimirum in tempore assumpsit non è substantia Spiritus S. (quasi ille Pater ipsius dici possit) sed è substantia Mariæ (non ergo corpus ejus Mariam tanquam canalem tantum pertransiit) seu sanctificato per Spiritû S. & ab omni vitiosâ

& humana

B

labe

labé purificato ejus semine, non tantum quoad partes essentialis animam sc. rationalem intellectu & voluntate sua præditam (non enim repugnat duas in Christo esse voluntates) & corpus verum quidem (non apparens *Φάντασμα*) sed & integrantes; imo quoad proprietates etiam, quæ tamen vel cum totâ specie humanâ communes (quarum quædam iterum aut toti ejus naturæ competunt ut: *creatum esse*, hac enim ratione Christus creatura dici potest, *finicum esse*, aut unj ejus parti, ceu animæ: *intelligere*, corpori: *bibere* &c.) vel individuales sunt, quales: *ἀνομοίωσι* s. propriæ subsistentiæ carentia (compensata tamen excellentiori *ὑπόστασι*) *ἀνακαρτήσια* inhærensia, & singularis perfectio, tum animæ (ut in intellectu, voluntate, & appetitu) tum corporis quæ consistit in *εὐκρασία*, s. exactissimâ temperamenti proportionem, immortalitate, incorruptibilitate. Nil ergo impedit, quominus Christus nobis *ὁμοῦστος* dici possit, quod nimirum essentialiam nobis consubstantialem & habuerit & retinuerit.

*ita: ut hanc
illa assumens.*

Th. IV. Unio, quæ ab unione in statu utriusque differt, s. ut alias vocatur *incarnatio* est actualis utriusque naturæ divinæ & humanæ conjunctio & in unam hypostasim coalitio, quâ nimirum (non excluso si inchoative seu efficienter consideratur Patre & Spiritu S. J Filius Dei, in quem hoc opus supernaturaliter terminatur, sive *natura* secundæ Trinitatis personæ *divina* (non absoluta, sed) characterisata s. hypostaticè limitata, in tempore ex Maria virgine assumpsit (non hominem, sed) humanam naturam *ἀνομοίωσιν*, sanctam (ex obumbratione Spiritus S. J integram (non partem tantum) in individuo (non genericè) spectatam. Hujus incarnationis actus quasi sunt *obumbratio* Spiritus S. (quæ non nudam & ordinariam *πλαστουργίαν*, sed singularem & extraordinariam involvit *θαυμάτουργίαν*) *masse* ad locum generationis *deductio*, ejusdem *sanctificatio*, & in *ὑπόστασιν* assumptio; quæ tamen omnia in ipso incarnationis momento simul facta, ut adeo de ordine curiosa nimis sit quæstio, quâ super sedere possumus. Facta autem incarnatio nullum alium, quicumque demum ille sit, in finem, nisi ut Christus (non incarnandus si homo non peccasset) omnes nos à peccati reatu liberaret, Deoque

recon-

reconciliaret. Fluunt ex hac unionē ejusmodi propositiones; cum de concreto simplicis personæ ἢ λόγῳ, actus ille unionis cum humana natura enuntiatur.

Th. V. Unionis status (personalis dictæ ob terminum in quo, quia in una ὑποστάσει duæ naturæ coalescunt, ob terminum ad quem, quia ad unum ὑφιστάμενον concurrunt, & ob singularem modum) est duarum naturarum *indissolubilis* (ut nempe actu ipso nunquam separentur) *indistans* (ut adeo nulla natura sit aut extra, aut citra alteram) *inconvertibilis* (ut adeo altera in alteram nullo modo mutata) *inconfusa* (ut adeo distinctæ maneat) h. e. arctissima unio, quæ, uti non est *naturalis*, ita nec *essentialis* (quasi ex duobus incompletis una essentia ab illis distincta prodierit) neque per nudam tantum est *susceptionem* aut *adhesionem*, aut *alterationem*, aut *aspersonem*, nec in mera consistit prædicatione, sed penitissima est & plane singularis, verbo: personalis, qui unionis modus & intimam naturarum ad se invicem involvit præsentiam.

Th. VI. Accuratori arctissimæ hujus unionis explicatiōni inservit tum *Communio naturarum*, quæ ab ipsâ unionē & ordine differt, quia unionem demum insequitur, & habitudine, ut loquuntur, quia unio est reciproca, utraque namque natura ad alteram concurrat, communio verò minime recipitur, cum divina sese activè, passivè humana habeat natura; & consistit in profundissima *περιχώρησι*, secundum quam λόγος, i. e. divina natura permeat, pervadit, penetratque carnem, i. e. humanam naturam, haud secus ac ignis ferrum, & anima corpus, ita ut hæc ab illâ circum incessa totius plenitudinis Deitatis particeps fiat. Unde recte dicimus humanam Christi naturam, in unitate ἔλογῳ spectatam ad SS. Trinitatem pertinere, & Christum secundum humanam naturam, unionis hujus gratiâ esse naturalem (non adoptivum,) Dei filium; tum ὑπερασείας *communicatio*, qua nempe, vi unionis hujus personalis Filius Dei sive λόγος ὑπόστασιν illam, ipsi soli propriam, i. e. ipsissimum τὸ ὑφιστάμενον humanæ naturæ, per se antea non subsistenti, singularissimo modo verè & realiter communicat, ita ut utraqve natura in unâ illâ personâ redemptionem generis humani perficiat,

Personale d
teream sibi
un. oris.

intimā
περιχώρησι
ἔ
ὑπερασείας
communicatio
εἰσισι.

B 2

Th. VI

Unde & præ-
dicationes
personales

Th. VII. Ex hac naturarum unione personali fluunt quædam prædicationes, *personales* d'ictæ (quia ab unione utriusque naturæ, quæ fit mediante *ὑπόστασι*, ut & intimâ *περιχωρήσει* dependent) & ejusmodi sunt enuntiationes, in quibus concretum unius naturæ, de concreto alterius naturæ (ubi notes: concretum naturæ esse personam ab una natura denominatam, & opponi concreto personæ; i.e. personæ ab utraque naturâ denominatæ) realiter, non mere verbaliter, verè, non identicè aut tropicè, neque essentialiter, neque univocè, nec paronymicè, sed singulariter ac inusitatè prædicatur.

Idioma -
cum pri-
mum

Th. VIII. Sequitur porro ex hac personali unione *idioma* (quæ vox non tantùm attributa & propria, sed & latius sumpta, actiones passiones *ἐνεργήματα*, *ὑπολείσματα* comprehendit) *communicatio* tribus distincta nobis generibus. Primum est, quando proprietates s. divinæ s. humanæ naturæ toti personæ *τὸ λόγος* (denominatæ modo ab utràque, modo ab alterutrâ naturâ) vi unionis illius personalis verè, realiter ac propriè tribuuntur, idque vel subintellectis vel explicite additis particulis determinativis aut distinctivis (minime verò separativis) quæ ad prædicatum relatæ suis vindicantur naturis. Cum itaque de personæ concreto sive Christo ab utraque naturâ denominato propria & humana & divina prædicantur, *ἀντίδοσις*, voce quidem specialius sumptâ, vocatur. Quando de persona *λόγος ἑσαρκος* ab humanâ naturâ denominati prædicantur divina attributa, dicitur *κοινωνία τῶν θεῶν*; cum denique de concreto naturæ divinæ enuntiantur humana, dicitur *ἰδιωπίησις*.

Secundum

Th. IX. Aliud, nobis in ordine secundum Genus, Majestatis communicatio aliàs dictum, est, quo *λόγος ἑσαρκος* divinæ suæ naturæ gloriam & excellentiam [adeoque dona infinita] partim ad mediatam prædicationem (respectu *ἀνεργητῶν*) partim ad immediatam usurpationem & denominationem (respectu *ἐνεργητικῶν*) omnia tamen ad communem possessionem humanitati hypostaticè sibi unitæ, per unionem illam naturarum arctissimam & intimam *περιχώρησιν* vere & realiter i. e. *καὶ συνδύασις* non essentialem, nec accidentalem, sed personalem communicavit;

ut

ut adeo (essentiâ distinctâ manente] humana natura divinâ proprietatem, vim, & efficaciam ita quidem participat, ut inde orientur prædicationes in quibus *ἑνχήματα* divinâ naturâ de personâ incarnati verbi (modò nomine concretivo personâ, modò naturâ, modò abstractivo personâ, quod æquipollet concreto naturâ, denominati) paronymicè, non synonymicè, mediatis particulis (quæ h. l. non notæ proprietatis sunt, sed ostendunt secundum quam naturam *ἑνχήματα* divina Christo in tempore data sint) prædicantur.

Th. X. Tertium communicationis Genus *κοινωνία ὑπερ-
λισμάτων* dictum est, cum utraqve natura (divina quidem originaliter, humana v. organicè) in producendis officii mediatorii actionibus s. apotelesmatibus (quæ ab energemate in eo differunt, quod hæc unius naturâ effectum divinâ divinum, humanâ humanum; illa v. utriqve naturâ communem, ex distincto, in operando tamen non divisò, divinâ & humanâ naturâ energemate connotet) tum ob appropriationem hypostaticam, tum ob majestatis communicationem, agit quod suum, cum communicatione alterius, ita ut inde prædicationes orientur, in quibus apotelesmata officialia de persona, vel ab utraq; vel ab alterâ natura denominata verè & realiter prædicentur, & hæc quidem ratione, ut quod humanum in apotelesmate de divina *ἰδιοποιητικῶς* (juxta primum communicationis Genus) & quod divinum de humana *καθ' ἐνωσιν* (juxta secundum communicationis Genus) enuntietur.

*Tertium
genus.*

DISP. III.

DE OFFICIO ET STATIBUS.

Thef. I.

A Personâ Christi ad ipsum ejus mediatorium, nobis triplex, officium procedimus. Primum sit *prophetici-
cum* quod (licet mittendo quoque Pater, ungen-
do Spiritus S. concurrant) in peragendo tamen soli Filio adscribitur. Consistit autem in eo, quod Christus *θεῶν ὁρατῶν* secundum utramque naturam verus noster mediator, tanquam veritatis cœlestis Doctor (non raptus prius in cœlum ibidemque edoctus) & de legali (ut tamen non nova sed jam in V. quoque Testamento cognita præcepta tradiderit eademque rectè interpretatus

*Idem ille
θεῶν ὁρατῶν
πρὸς Προ-
pheta.*

B 3

fit) &

lit) & præcipuè de Evangelica Dei voluntate tum immediate
s. *αὐτοπροσώπως*, tum mediata per Apostolos sufficientissime ho-
mines informavit, ut omnes omnino (quantum ad voluntatem Dei
antecedentem) ad veritatis agnitionem perveniant.

Sacerdos

Th. XII. Officium ejus *sacerdotale*, secundum quod Sacer-
dos magnus s. Pontifex dicitur, est, quo Christus *Ἰερεύς* ex
æterno triunius Dei consilio (nullo modo jure naturæ obligatus)
liberè, lubens volensque ut Sacerdos æternus Deo peccatis
nostris offenso (non ut nudo creatori, sed ut justissimo ac infini-
to judici, infinitum vi justitiæ infinitæ exigente pretium, specta-
to) pro peccatis hominum (non Angelorum) se offert partim in
Satisfactione; recipiendo nimirum omnium omnino hominum
(non fidelium tantum) peccata, pro iisdemq; & *active*, i. e. per-
fectissimâ suâ obedientiâ & legis divinæ impletione, & *passive*,
h. e. omnium poenarum (adeoq; & infernalium) peccatis prome-
ritarum perpeffione, satisfaciendo; (*num ad hoc unica suffeceris san-
guinis ipsius guttula, vestrum non est ò mortales deservire*; verba sunt
D. Danhaueri.) pacemque cum Deo, justitiâ, imo æternam salu-
tem nobis (sibi nil quicquam) promerendo, quæ princeps sacer-
dotalis officii pars, non mera tantum præparatio est; & partim in *in-
tercessione*, quâ pro omnibus omnino, imprimis fidelibus, vi me-
riti hujus verè ac realiter, *ἱεραρχεῖν* tamen, etiamnum in cœlis
intercedit (actu à Spiritus S. intercessione distincto) ad im-
petranda quæcunq; iis salutaria esse novit.

Rex noster

Th. XIII. *Regium* ejus officium est, quò ut Rex summus spiritualis
& æternus, secundum utramque naturam (salvo tamen habèn-
di modo) majestate & virtute omnes omnino creaturas mode-
ratur, idque tum in regno *Potentia* in quo (utens non nunquam
ministerio Angelorum) dominio potentissimo (secundum quod
& in mediis inimicorum dominatur) & præsentissimo (secundum
quod omne *πᾶν* etiam quoad humanam naturam verè & substan-
tialiter præsens, replet) omnia in universum manuum suarum o-
pera gubernat ac conservat; tum in regno *Gratia*, cum nimirum
(utens Ecclesiæ ministrorum, Magistratus, Parentum, imo cu-
jusvis Christiani ministerio) per verbum & Sacramenta omnes
omni-

35
omnino hominēs (secundum antecedentem suam voluntē) maximè vero pios ac fideles, tanquam Ecclesiam sibi collectam divinā virtute regit, conservat, ac protegit; tum in regno *Glorie*, quo secundum divinam naturam ab æterno, secundum humanam ab ipso exaltationis ad Dextram Dei momento, omnibus cœlestis illius vitæ incolis, tum Angelis tum electis gloriosissimè præest, omniqve eosdem felicitate æternum beat.

Th. XIV. Ex duplici carnis Christi conditione, ignominia & gloria, duplex (ut adeo non detur intermedius) oritur Exinanitionis nimirum & Exaltationis Status. *Exinanitio* (quæ malè incarnationis nomine venit, quasi carnis assumptione absolvatur) est ille Christi *θεωσθέντος* status, quo is secundum humanam (minime utramqve, cum divina *ἀπαθήσ*, nullius deteriorationis aut meliorationis sit capax) naturam statim à primo incarnationis momento (non à passionis demum tempore, multo minus immediate post Adami lapsum) sese formā Dei i. e. *majestatis* (non naturæ s. essentia) *divina* usu plenario & incessante verè (non per nudam tantum occultationem neqve per omnimodam abjectionem) liberè tamen & ad tempus abdicavit; ita quidem, ut se ipsum divinæ gloriæ omnipotentia, omniscientia, omniscientia, omnipresentia (quæ quoad nudam *ἐδυσκατοίαν* nunquam, quoad conjunctam operationem utique cessavit) *χρησεν* evacuarit, in assumptā servi formā (quæ nullo modo naturam humanam, sed miserrimam notat conditionem) obediens patri factus usque in mortem crucis.

Formā servi
assumptā.

Th. XV. Ad hunc exinanitionis statum pertinet, uti ejus *conceptio*, ita *nativitas*, quippe quæ denotat ipsius Dei infantis, tanquam veri ac perfecti hominis, ex virginis Mariæ (quæ licet multis ornata virtutibus non tamen ab omni peccati labe immunis) utero veram & realem (non putativam aut phantasticam) ad has lucis auras egressionem (cujus modum, Scripturâ S. apodicticè nil affirmante, & nos non determinamus) factam in urbe Bethlehem (non in spelunca quadam extra urbem) completo & exacto, quod incarnationi Filii Dei divinitus præstitum erat, tempore.

natus

Th. XVI. *Passio* (ad quam inchoativè consideratam
omnis

passus

omnis illa pertinet miseria, quamà primâ statim infantia per
 integrum vitæ curriculum Salvator perpeffus est) in eo consistit
 quod Filius Dei *ἕνωστος* secundum naturam humanam, tam quoad
 animam omnesque ejus & superiores & inferiores facultates,
 quam quoad corpus, omniaque ejus membra verè & proprie (non
Φαινόμενος) spontè tamen & voluntariè ex divino consilio (non
 casu & fortuito) innocenter (nullo modo ex suis ipsius meritis)
 sustinuerit non tantum mortem corporalem (quorùm referimus
 persecutiones, insidias, vincula, verbera, scommata, vulnera, in
 ineffabilesq; dolores) sed etiam spiritualem, cruciatus nimirum ac
 dolores infernales (quos licet verè senserit, non tamen ab iis su-
 peratus desperavit) extorquentes sudorem verè sanguineum, mi-
 raculose tamen & supernaturaliter profluentem. Eminent in hac pas-
 sione *derelictio*, de quâ Christus in suâ (non hominum peccato-
 rum) personâ conqueritur, consistens non in deliquio ipsius divi-
 nitatis, non in subtractione communicatæ Majestatis, nec in disso-
 lutione unionis hypostaticæ, nec formaliter in sensu dolorû infer-
 nalium, nec in nudâ externi auxilii denegatione, sed potius in gra-
 tiæ cœlestis solatii ac dulcedinis, ex inhabitante Deitate redundare
 solitæ, interioris sensus privatione & ad tempus factâ subtractione.

Th. XVII. Passionem denique insequitur *Mors & Sepul-*
mortuus ac *tura*. Afferimus quippe Christum *ἑτάφωτος* secundum humanam
sepultus est ipsius naturam ad triduanum tempus vere fuisse mortuum, ita
 tamen ut licet anima à corpore non soluta tantum sed etiam verè
 fuerit separata, nihilominus ille in triduo mortis verus remanserit
 homo (non dixerim cadaver) & rupto quidem, non personali, sed
 naturali inter animam & corpus vinculo, esse tamen minimè de-
 fierit. Exanime vero ipsius corpus postmodum sepulchro traditum.

Th. XVIII. Exinanitionem insequitur (non enim ejus
depositâ post *modum ser-* *vi & assum-* *ptâ Dei for-* *mâ* meritoria causa est) *Exaltatio*, quæ Christi *ὑψώστος* ille
 status est, quo is secundum humanam (non utramque) naturam
 depositâ servili formâ, & vivificatus propriâ virtute (per redunitio-
 nem animæ cum corpore) è profundissimâ *κένωσι* evehctus est
 ad plenariam, universalem, & nunquam terminandam Majestatis
 divinæ usurpationem. Unde patet Exaltationem neq; in merâ do-
 norum finitorum collatione, neq; in occultæ gubernationis cum
 apertâ & manifestâ permutatione consistere. Th. XIX.

Th. XIX. Primus Exaltationis gradus est ad inferos de-
 scensus (quippe qui talis fidei Articulus, ut ejus si non ignoratio, ne-
 gatio tamen & oppugnatio damnet, fundatusque in Scri-
 ptura S) quo Christus secundum humanam naturam eamque
 totam (non animam tantum) post vivificationem suam
 (non ergo in triduo mortis) ad ipsum damnatorum ac tor-
 mentorum locum (minime ad Patrum aut infantum limbum sive
 centrum terræ concludens & beatorum, salvatorem expectan-
 tium, & damnatorum animas) verè & realiter, non metaphori-
 cè (quasi denotet hic descensus passiones infernales, aut tristissi-
 mas mortis ac sepulchri tenebrositates) nec metonymicè (quasi
 merito suo sive mortis efficaciam descenderit) abiit, ut spiritibus (per
 quos non homines in peccatis mortuos aut morti destinatos cum
 Episcopo intelligimus) in carcere infernali existentibus prædi-
 caret, concione (non evangelicâ, sed) legali & terrificâ, quâ
 seipsum inferorum potestatem evertisse, & credentes è faucibus
 inferni eripuisse (non ut tum demum animas beatorum inde
 eripere veller) testaretur.

*ad inferos
descendit*

Th. XX. Descensum ad inferos excipit Resurrectio (stricte
 quidem sumpta, quatenus à reviviscentia distinguitur) quâ
 nimirum Christus *ἠγέρθη* secundum humanam naturam,
 per eandem cum Patre & Spiritu S. communem, assumptæque
 humanitati vi unionis personalis competentem (ut adeo propriâ
 Christus virtute resurrexerit) potentiam è sepulchro, clauso ad-
 huc, idem numero corpis ossibus, carne, & cute vestitum (quod
 antea ceciderat) per iteratam animæ unionem vivificatum, spiri-
 tualibusque donis glorificatum, tertio demum à morte die,
 reduxit, ut nos de plenariè reportatâ victoriâ certi, vi hujus
 resurrectionis, ad æternam refurgere possemus vitam.

resurrexit

Th. XXI. Sequitur in coelos Ascensio (stricte quidem hoc
 in loco sumpta, prout visibilem Christi in altum elevationem
 notat) quæ in eo consistit, quod *ἠγέρθη*, ad Dextram Patris
 evahendus, quoad naturam humanam potentiâ illâ divinâ, huma-
 nitati commuicâtâ, (non ut evehctio humanæ, actio divinæ naturæ
 sit propria) à monte olivei eodem quo passus (non alio) corpore sese
 supra omnes coelos ad *ἄβυσσον* beatorum, sive coelum increatum (non
 ergo inter sidera affixus hæret, nec cælo empyreo aut alio increa-
 to in-

*ascendit in
caelos*

C

to includitur, exinde non nisi ad extremum iudicii diem reversurus) elevavit, & quidem non nudâ tantum disparitione, sed verâ realiq; loci mutatione (secundum liberam tamen dispensationem, non autem corporis physicam indigentiam) i.e. sublacione (quæ invisibilem ipsius in his terris præsentiam non tollit) activâ & successivâ (quæ tamen non impedit quo minus postmodum *simulane è raptus* quasi dici possit) donec nubes visum terminaret.

*Sediq; ad
Dei Patris
dextram.*

Th. XXII. Ultimus Exaltationis gradus est Sessio ad Dextram Dei, (sumptâ dextrâ *δεξιτερῶς*) quæ secundum naturam (non divinam tantum, neque utramque sed) humanam exaltationem (non ab æterno, nec in primo statim unionis hypostaticæ momento, sed) factâ in cælum ascensione ad Dextram Dei, limitatè ad primam Trinitatis personam confideratam, (minimè locum corporeum aut finitum denotantem) consedit; i.e. plenarium, universale, ac gloriosum Majestatis divinæ Dominium, conjunctum cum substantiali & essentiali propinquitate & adessentia, occupat, in eodemque virtute merè divinâ potentissimè (quantum ad regnum potentix) gratiosissimè (quantum ad gratix regnum) & gloriosissimè (quantum ad gloriæ) incessanter ac in omnem æternitatem regnat. Unde patet sessionem ad dextram non denotare ipsam incarnationem, nec finitam quandam prærogativam nec vicariam cum Patre gubernationem, neque merè gratiosam adversus hostes protectionem & defensionem.

DISP: IV. DE ANΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ:

Th. I.

*Hominis ad
imaginem
Dei Primum
conditi*

Felicissimè quondam primum totius humani generis par (fictitios enim Præ Adamitas cum Scripturâ ignoramus) Adam & Eva in Paradiso (in quo, non allegoricè exponendo, ut per Arbores Angelos, per fluvios virtutes cœlestes intelligas, moleste haud fuere occupati) debebant, quoad animam (quæ nec sola essentialiter hominem constituit, nec à Spiritu ita differt, ut tertiam ille hominis essentialem constituat partem) & quoad corpus, conditi uterq; (adeoque etiam Eva) ad Dei (non in puris naturalibus) imaginem seu

seu similitudinem (quippe hæ voces non ita differunt, ut per imaginem substantia; seu natura animæ ejusque potentia; per similitudinem vero dona, seu perfectiones ejus intelligantur) in naturali (non ergo viribus naturalibus superadditum est donum) perfectione totius hominis, omniumque ejus virium, tum inter se, tum in ordine ad actus suos (quis enim dixerit cum virium rebellion) rectitudine, quam originalem justitiam (haud secus ac animam ipsam) posteris communicare aptus erat. Quomodo autem imago DEI neq; ipsa hominis erat substantia, neq; in hac vel illa tantum cum DEO similitudine, nec in corporis structurâ, multo minus in Christi humanitate, aut conceptâ quâdam in mente DEI ideâ, nec in assumptâ à Deo formâ consistebat; ita verè excellens cum Deo erat conformitas, eaq; vel principalis quantum nempe ad animam; Intellectus quippe perfectâ Dei notitiâ summaq; (quis enim stupidam illam ac puerilem Adamo affectam probaret ignorantiam) gaudebat rerum naturalium scientiâ, quæ tamen nec omne incrementum, nec ignorantiam puræ negationis excludit; Voluntas naturali ad bonum propensione, liberaque executione, ut sanctus proinde & non peccabilis (quod nempe potuerit non peccare) dici possit; Appetitus sensitivus cupiditatum & affectuum cum rectâ ratione convenientiâ, ut castus, purus, ac integer fuerit: quæ principalis excellentia justitiæ ac integritatis nomine κατ' ἴξον venit. Vel minus principalis quantum ad corpus, cum hoc ipsum quoad dolores impassibile, & non mortale (non enim si peccasset s. non peccasset, debuisset mori) fuerit. Accedit quoque secundariò Dominium in animalia (in quo tamen primariò imago non sita fuit) quod ad astra quoque & Angelos sese extendisse, falsò præsupponitur.

Th. II. Cum autem Protoplasti (in iisq; nos omnes, propter totius humanæ speciei in illis existentiam) liberrime (cum Deus ideo non creasset ut laborerent) (sua) Diaboli (obsidentis naturalem, per quem loquebatur, serpentem) tam legem moralem virtualiter violando, (per incredulitatem s. non habitam verbo DEI fidem, per superbiam in affectatâ Deiformitate, per inordinatam prohibiti appetitionem), quam legem illam immédia-

*postlapsana
vero origi-
nali.*

C 2

tam, de non comedendo fructu, actualiter transgrediendo peccarent (quod dicitur *originans*) imaginem illam planè deperderunt (non ergo illæsa mansit imago, aut ea adhuc post lapsum hominis natura, qualem à matru creatoris acceperat) & non sibi solum sed posteris quoque omnibus amiserunt, ut vix quædam amplius supersint rudera; cui amissioni accedit insuper totius naturæ (non ergo inferioris tantùm partis) seu omnium virium (quippe non est ipsa hominis substantia) intima ac penitissima depravatio, ita ut in intellectu non solum ignorantia rerum naturalium, sed & de rebus spiritualibus perverse judicandi pronitas, in voluntate ad malum propensio, in appetitu rebellantes ac inordinati habitent motus, quæ intima naturæ pravitas (non *morbis* seu *conditio quedam* nominanda) naturaliter (non ergo imitatione tantùm) in omnes omnino (adeoque & Mariam) Adami posteros, excepto Christo, verè (non quoad reatum tantum) propagatur; & licet non adventante etiam ratione aut voluntatis consensu nascatur, (adeoque etiam in infantibus) imo licet per Baptismum reatus ejus tollatur (adeoque etiam in renatis) veri tamen nominis peccatum est, reos eosdem faciens (cum nullum peccatum per se veniale, seu tale quod æternâ morte non sit dignum) ac subjiciens temporalibus pariter ac æternis pœnis.

*De actualibus
obnoxii peccatis*

Th. III. Ab intimâ hac naturæ depravatione *actualia* demum omnium (absque enim peccatis nemo) imo & rationis usu destitutorum infantum, & regenitorum peccata dependent, quibus vel boni omissione, vel mali commissione à lege Dei recedunt. Ex diverso autem respectu diversimodè, cum non omnia peccata sint paria, dividuntur. Potiores sunt divisiones, quò peccatum vel dicitur *voluntarium* (alias proæreticum) quando homo seu regenitus seu irregenitus certo animi proposito (quod in infantes quidem non cadit) contra legem Dei agit; quod si verò illud, quod agit tum in se tum ex peccantis ipsius judicio cum jure divino aut humano pugnat, dicitur peccatum contra conscientiam rectam; si id quod agit, licet revera agendum non erat, agendum tamen judicat, dicitur peccatum contra conscientiam erroneam; si id agit, quod agendum intellectus ob rationes aut probabiles aut tutiores judicat, dicitur peccatum contra conscientiam

tiam

tiam probabilem; si denique agit de quo ipse, an agendum, dubitat, contra conscientiam dubiam peccare dicitur; *vel involuntarium* absit enim omnia peccata esse voluntaria (seu quæ absq; voluntatis consensu fiunt, non esse peccata) quando nempe seu regeniti, sive irrogeniti ex nulla certa scientia, seu animi proposito contra legem Dei agunt; & hoc quidem quando regenitis in vitis ex caligine mentis, per Spiritus S. illuminationem non penitus sublatâ, obre-
 pit, peccatum ignorantia; cum sine certo proposito, infirmitatis peccatum dicitur. Est porro vel *veniale* [non suâ naturâ] quatenus in renatis, per Spiritum carni resistantibus, hujus peccati reatus ob continuam pœnitentiam tollitur, nec subjecto (non excutienti fidem & inhabitantē gratiam) imputatur; vel *mortale* quatenus nempe renati (aut irrogeniti) carni non resistendo sed pravâ voluntate consentiendo, fidem & inhabitantem gratiam totaliter excutunt. Aliud in *Spiritum S.* (de quo male dubitas, num sit) cum homo illuminatus antea (non dicam irrogenitus) & de veritatis certitudine convictus, doctrinam evangelicam sufficienter agnitam ac probatam, ex liberâ & non impeditâ voluntate factâ abnegatione, hostili oppugnatione, virulentâ blasphématione oppugnat, cui inseparabiliter accedit (licet ad essentialia non pertineat) finalis perseverantia. Solum hoc peccatum irremissibile. Aliud in *Filium hominis* quando adulti, notitiam veritatis evangelicæ adepti, aut scienter [non tamen liberâ plane, sed extrinsecus ligatâ voluntate] eam abnegant, sive accedat blasphematio & oppugnatione, seu minus, aut per ignorantiam eandem hostiliter oppugnant & blasphemant.

Th. IV. Quemadmodum v. Deus sub communi hâc peccati ac miseriæ ratione homines intuetur, ita secundum benignissimam in eos voluntatem intensissimè motus, non tantum omnes (est enim universalis hæc voluntas seu signi, seu beneplaciti dixeris) in peccatum prolapsos salvos fieri serio vult ac expetit, sed & media (utiq; ergo hæc voluntas, ordinata non absolutâ) ad hunc finem obtinendum sufficientissima (efficax enim voluntas, si modo agendo non impediatur) omnibus offert. Quem antecedentem DEI voluntatem sequitur consequens seu specialis, conspicua in *Prædeterminatione* sive electione [quippe stylo hæc Scripturæ realiter

*miseretur
 Deus beni-
 gnissimus
 eni voluntatem
 eus sequens
 antecedentem
 consequentem*

non

non differunt, cum Scripturâ prædeterminationem ad mortem igno-
ret) quâ nempe Deus ex mera gratia (non ergo ob prævisa opera,
merita, aut obedientiam) quosdam secundum individua (non
ergo universale hoc decretum) homines in peccatum prolapsos
(ut adeo non Angeli, neque homo integer hujus prædestinati-
onis objectum) quos media oblata ad missuros, inque Christum
finaliter credituros (non ergo absoluta hæc prædestinatio) præ-
vidit, s. fidei perseverantis intuitu (fides quippe electionis decre-
tum minimè sequitur) immutabiliter (neque enim quis de sui
electione dubitet, neque electus electione suâ excidere poterit, li-
cet Spiritum S. totaliter excutere, fidemque plane amittere possit,
cave tamen ne finaliter dicas) salvos facere ab æterno constituit;
& *Reprobatione*, quâ ad æternos cruciatus damnare ab æterno
constituit eos (non enim absolute aliquos damnationi adjudica-
vit) quos media salutis, inque iis Christum pertinaciter ad finem
usque vitæ rejecturos prævidit. Ut adeo absurdè, nullam in homi-
ne reprobationis causam, nonnulli statuunt.

Proinde per
verbum Le-
gis

Th. V. Sicuti autem media, ad salutem à parte Dei
ducentia, Verbum & Sacramenta, ita illud *Lige & Evangelio* ab-
solvitur. Lex nimirum, *quatenus Universalis*, est illud Dei man-
datum, quod homini (non brutis quoque aut bestiis) vel pri-
mitus per naturam impressum dirigebat ac obligabat ejus con-
scientiam, ad faciendum quod rectum & honestum, & omit-
tendum quod injustum & turpe; vel illi quasi superaddita (cum
magna legis naturalis pars, corrupta per peccatum naturâ, esset
obliterata) æterna, perfecta & immutabilis justitiæ divinæ regula
in monte Sinai repetita, Decalogo, epitomata, obligans omnès
omnino homines ad perfectissimam ejus obedientiam; quæ nec
à Christo quoad nonnulla abrogata, neque novis adaucta,
perpetuo (licet quoad rigorem exactiōis abrogata), durat; &
quanquam servatu impossibiliis (falsum enim post lapsum nos le-
gem implere, nedum plus, quam lex præcipit, facere posse)
omnibus tamen adhuc, etiam renatis, inculcanda est. *Quatenus
particularis*; est vel *Ceremonialis*: quâ jussu ipsius Dei (adeoque
etiam sacrificia non ex naturæ dictamine, sed institutione divina
originem trahunt) populus Israeliticus V. T. certis ritibus ac cere-
moniis

monis in Sacrificiis potissimum, Sacramentis, diebus festis, cibo potu, aliisque observandis, erat adstrictus, ut beneficio typorum ad Messiam (quo apparente abrogata hæc lex) deductus, peccatorum immunditiam agnosceret, gratiamque foederalem medi- antibus sacrificiis (quæ externum opus inefficacibus, quæ typicam vero virtutem, efficacibus) fide sibi applicaret; vel *Forensis*, quæ est instituta a Deo ordinatio politica, in quantum Judæos respicit abrogata, concernens populi illius V.T. judicia forensia, eternamque ejus disciplinam.

Th. VI. Legi contradistinguitur *Evangelium*, non ita quidem: ut hoc spirituales, illa corporales tantum contineat promissiones, neque quod hoc omnibus gentibus, illa uni tantum sit lata, neque quod nova sit novi Legislatoris lex (hoc enim nomine *Evangelium* salutandum non venit] sed inter alia in hoc præcipue: quod Lex Doctrinam operum, hoc v. gratiæ & fidei complectatur, illa accuset, terreat, hæc consoletur. Complectitur quippe *Evangelium* (quod malè, si stricte sumas, concionem poenitentia dixeris) doctrinam antiquissimam (nam idem illud quoad substantiam *Evangelium* in V. quoque T. fuit, unde homines ante Moysen per solam naturæ legem, post Moysen lege Moisaicâ salvatos, haud absque errore statues) certissimam (cave enim dixeris, Deum signis illud beneplacito contrariis revelasse) gratiosissimam (non enim nostram supponit obedientiam) universalissimam (ad omnes quippe pertinet) meritum Christi, partaque eodem omnis generis beneficia, omnibus offerentem, iisque, qui oblata sibi beneficia verâ fide amplectuntur, actu conferentem.

Evangelii

Th. VII. Obsignat hanc *Evangelii* doctrinam *Sacramentum*, quod denotat actionem sacram & solemnem a Deo, & Christo quoad N. T. peculiariter institutam (a quâ institutione omnis ejus virtus unice pendet) quâ ordinariè (secus enim sese res haberet in necessitatis casu) per Ecclesiæ ministrum (cujus qualitas ipsi Sacramento, uti nil confert, ita neque quicquam derogat) cum visibili ac divinitus determinato, cumque verbo institutionis conjuncto, elemento, bona ac dona coelestia, vi promissionis annexæ, Deus omnibus juxta institutionem utentibus offert, verâ fide autem accipientibus (ex opere enim operato nullus salutaris usus

Sacramenta, ut in V.T. Circumcisionis & Agni Paschalis

usus) confert (ut ergo sacramentum non sit nudum tantum signum significans) imo obligat. Talia in V. T. efficacia (absit enim, gratiam illa non contulisse, dicere) fuere duo *Circumcisio* effusionem sanguinis Christi præfigurans, eoque exhibito abrogata, & *Agnus Paschalis*; exclusis omnibus aliis, seu sint consecrationes sacerdotum, seu purificationes, seu expiationes; multo minus in statu innocentiae Arbor vitæ Sacramentum erit. Itemque in N. T. duo tantum *Baptismus* & *Sacra Cœna*.

ita in N. T.
Baptismi

Th. VIII. Baptismus uti ab ipso Christo institutus (non enim libere Apostoli usurparunt) ita etiam necessarius, licet non necessitate absolutâ, medii tamen & præcepti, & a Johannis baptismo, æque efficaci, non distinctus, primum est N. T. Sacramentum, quo Deus ordinariè per Ecclesiæ ministrum (extremæ vero necessitatis tempore quivis alius, seu vir, seu femina administrare baptismum poterit) omni homini vivo, nato (quid enim obstat quo minus infantes baptizandi) non resistenti (neminem enim rapias) mediante aquæ, (nulla alia adhibenda materia, nec ea ipsa certâ demum ratione consecranda) cum re cœlesti, Spiritu S. unitæ sive immersione sive aspersione (unâ aut trinâ nil interest) factâ in nomine Patris Filii ac Spiritus S. (non alia substituatutur aut addatur formula, sed expressè trium personarum fiat mentio, necesse est) fidem (quam in infantibus, qui ante baptismum nec sancti nec in fœdere sunt, accendit Spiritus S.) & gratiam fœderalem offert, & credentibus confert ac obsignat, ut adeo semel ritè collatus baptismus iterandus non sit.

et S. Cœna.

Th. IX. Alterum N. T. Sacramentum est *Eucharistia* ultimâ ante mortem cœnâ à Christo instituta, in quâ homini Christiano, qui se ipsum probare tamen potest, per ordinarium Ecclesiæ ministrum (quippe ne tempore necessitatis quidem alius est admittendus) mediante vero ac proprie dicto pane (cujuscumque sit farinae speciei, aut formæ, itemque seu ante cœnam, seu in cœnâ frangatur, parum interest) benedicto ac consecrato, verum ac substantiale corpus Christi, & mediante consecrato calice, (ne laicis quidem subtrahendo) vino (nulla enim alia adhibenda materia, aut alia admiscenda) verus atque substantialis ejus sanguis, ore corporis (a spirituali enim manducatione aut bibitione distinguitur hæc manducatio & bibitio] vi u-
ni

vi unionis sacramentalis, quæ omnem transubstantiationem aut consubstantiationem excludit, modo tamen supernaturali nobisque plane incomprehensibili, manducandum & bibendum verè, (verbis absque omni tropo acceptis) exhibetur, adeò ut indignis etiam materia cœlestis, corpus & sanguis Christi, porrigatur, solis autem fidelibus remissio peccatorum obligetur, fidesq; confirmetur, ut sacrificii semel oblatis (quippe denuo facta oblatio locum in hoc sacramento non invenit) recordentur. Quemadmodum autem extra usum sacramentalem unio ista inter materiam cœlestem & terrestrem cessat, ita circumgestandas aut adorandas consecratas hostias improbamus.

Th. X. Ecclesia in his terris militans constat cœtu hominum (cui admixti quoque non sancti ac hypocritæ) divinitus vocatorum, unum corpus, cujus caput Christus, (non alius visibilis, aut Pontifex) constituentium, & in unitatem Doctrinæ ac usum sacramentorum (non semper rituum ab hominibus institutorum) consentientium, in quo tamen soli verè credentes viva sunt membra. Qui cœtus ratione externæ fidei professionis *visibilis*, ratione internæ fidei *invisibilis* dictus, quatenus universaliter consideratur, in fundamento fidei simul aut semel non erravit, errat, aut errabit, nec deficere poterit; secus autem quatenus particulariter, ut cœtus nonnullorum fidelium, consideratur. Est autem hæc Ecclesia *una*, quatenus omnia ejus membra ab eodem principio, per eadem media, in eadem ad eundem finem adoptantur, *sancta*, quatenus ipsis membris sanctus sanctorum sanctitatem suam imputat, in iisdemque sanctitatis studium operatur, *catholica*, quatenus omnes omnium temporum & locorum fideles, catholicam doctrinam suscipientes comprehendit, notabilis purâ verbi prædicatione, & legitimâ sacramentorum administratione. Quæ nonnunquam per Concilia, (ad unitatem doctrinæ servandam, & ad disciplinam corrigendam necessaria), sive cœtum Doctorum, convocatum per eos, penes quos convocandi jus (quod Pontifici denegamus) & juxta verbi Dei normam de quæstionibus circa dogmata fidei, & mores ritusq; Ecclesiasticos, tractantem, representatur.

Ecclesiam sibi colligit

Th XI. Ecclesia certos complectitur status Chori, Fori, ac Tori. Chori Status est Ministerium Ecclesiasticum, officium illud sacrum quod ex institutione divinâ certis idoneis (non enim quivis plebejus, aut foemina admittenda) riteq; à totâ Ecclesia, ad quam

suius status Ecclesiastico politico & æconomico

D

con-

convocandi jus (non ergo Magistratu vel plebi tantum competit) per se & suam naturam (cum per leges positivas aut pacta conventa res aliter se habere possit) spectat, vocatis conceditur, ut peculiari potestate tum ordinis (quæ verbum Dei auditoribus inculcant, ac sacramenta dispensant) tum jurisdictionis (quæ clavibus, impenitentes & contumaciter perseverantes ligandi, verè poenitentes autem à peccatis, non annuntiativè tantum, sed & effectivè absolvendi, utuntur, piamque exercent disciplinam) de mandato sibi munus decenter administrent. *Fori status est Magistratus Politicus*, seu officium illud civile publicum, utique necessarium, quod ex institutione divinâ (quid ergo obstat, quò minus bonâ illæsaque conscientia geri possit;) certis, sive fideles illi sive infideles, commissum personis, quo juxta potestatis, cum circa civilia, tum circa Ecclesiastica (quantum ad externam gubernationem) sibi concessæ, & legum (juxta quas publica, etiam capitalia judicia merito exercent) mensuram subditorum tam privata, quam publica promoveant commoda. *Fori Status est Conjugium*, cuius, adeoque etiam clericis, non tamen cum quavis (nonnunquam enim consanguinitatis gradus, ob illud in Levitico extans, & nos quoque obligans interdictum, prohibet) concessum, quò ex institutione divinâ unus mas & una fœmina (Polygamiam quippe merito vitamus) per debitum consensum personarum inter se contrahentium, tum parentum, aut qui eorum loco sunt, indissolubiter (nisi mors, adulterium, aut malitiosa desertio solvat) coeunt, ut humanum genus procreatione sobolis conservetur, mutuumque adjutorium obtineatur.

DISP. V.
DE ΜΥΣΤΗΡΙΟΛΟΓΙΑ
ἘΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ.

Th. I.

*Ex enim cum
homo spiri-
tualiiter sit
mortuus,*

EO quidem penitissima peccati pervenit depravatio ut tantum absit, ut omnia Dei mandata naturalibus hominibus implere valeat, ut potius ad bonum morale debilitata (remanet enim libertas non tantum contradictionis, sed & contrarietatis s. specificationis) ad spirituale vero plane amissa arbitrii libertate, spiritualiter sit mortuus, & se ipsum neque preparare (non enim irrogeniti motus spirituales inchoant, ut ab eis initium

um, à Deo sit complementum) nequè præveniēti Spiritus S. gratiæ, seu illud fiat obtemperando, seu assentiendo, cooperari (malè ergo Spiritus S. gratiam, & hominis voluntatem *causas socias* dixeris) imo vero naturaliter resistere (cave enim irresistibilem tibi fingas gratiam) possit. Si autem malitiosè non resistit, ac eâ se ratione converti patitur, novis instructus viribus, voluntateq; non amplius ad malum determinatâ, liberè spirituale bonum non tantum eligere, sed actus à Spiritu S. ipse quoque agere, fidemq; suam per omnia, licet haud absque carnis luctâ demonstrare potest.

Th. II. Et quemadmodum salutis nostræ cupidissimus Deus Pater æterno consilio eandem nobis destinavit, Filius merito suo destinatam acquisivit, ita Spiritus S. acquirit ambignissime offert. Et hujus quidem applicatricis gratiæ primus gradus fiet *vocatio*, quâ Spiritus S. (appropriativè quidem; non excluso Patre aut Filio) ex benignissimâ erga lapsos voluntate per sufficientem ac efficacem verbi prædicationem omnes omnino homines (quippe universalis hæc gratia, nulli individuo, imo vel toto modo (absit tamen ex absoluto quodam Dei decreto, & non potius ob justissimas, ipsiq; Deo optimè cognitâs, causas illud fieri contendas) eâ seriâ intentione invitavit, præprimis Apostolorum, in universum terrarum orbem exeuntium, tempore, & hodiernum invitat, ut omnes per Christum salventur.

Th. III. Alius gratiæ applicatricis actus est *Regeneratio* (quæ, strictè sumpta, à conversione ut latius à strictiori differt) quâ Spiritus S. ex merâ, Christi meritum respiciente gratiâ, homini, tam adulto, quàm infanti, in peccatis mortuo (ad intellectum omninò cæco, ad voluntatē impotenti) vitam spirituales largitur (non ergo ipsa hominis substantia immutatur) h. est intellectum ad salutariter agnoscendum objectum salvificum capacem reddit, voluntatem ut in agnito bono fiducialiter acquiescat, dirigit, verbo: vires credendi ac fidei salvificæ per verbum & sacramenta suppeditat. Quam gratiam quemadmodum per proæretica læpium peccata renatus excutit (uti re ipsa prorsus amittere potest) ita etiam reiterari posse certò dicimus.

Th. IV Progreditur ulterius gratia hæc applicatrix ad *Conversionem*, quæ si activè consideratur (quatenus ipsam Spiritus S. operati-

rationem denotat) hæc est: quâ Spiritus S. ex merâ, meritum Christi respiciente, gratiâ hominem adultum (differt ergo à regeneratione, quæ in infantibus quoque locum habet), in peccatis mortuum ex statu peccati in statum fidei, per verbum (cujus vis interna, à virtute Spiritus S. non differt, quippe adeò ipsi Spiritus unitus, ut Deus per Verbum cum verbo, & verbum cum DEO ex vi divinitus inditâ agat) vi quidem, ut resistibili, ita supernaturali (minime persuasione morali, vires liberi arbitrii supponente) transfert. Hæc gratia licet unica variis tamen distinguitur gradibus. Concurrit nempe Spiritus S. *preveniendò*, quâ objectum salvificum proponendo, primos homini, non dormienti saltem, sed plane mortuo, ad cogitandum de conversione suâ, stimulos indit; *preparandò*, quâ admittentem stimulos amplius præparat, inhibendo ac refrænandò repugnantiam illam, ut media conversionis admittat; *operandò*, quâ admittenti media adfistens, vires supernaturales ad agnoscendum ex lege statum suum largitur; *Cooperandò*, quâ voluntatem viribus supernaturalibus ornatam confortat; *excitandò*, quâ intellectum ad assensum verbo Dei præbendum, voluntatem ad apprehendendum fiducialiter meritum Christi, appetitum sensitivum ad compunctionem ob admissa peccata instigat, propositumq; conversionis efficit; *efficiendò*, quâ actu tandem convertit. Quemadmodum autem Spiritus S. activè, ita homo merè passivè sese habet. Inde conversio passivè considerata s. lapsorum *penitentia* (quam N. T. Sacramentum male dixeris) est, quâ homo per vires in conversione acceptas supernaturales de peccatis, ex lege Dei agnitis, seriò dolet; quæ prior pœnitentiæ essentialis pars contritio: & meritum Christi verâ fide, per verbum Evangelii excitatâ, assentiendò fiducialiter apprehendit sibiq; applicat; quæ, cum tertia non detur, posterior pœnitentiæ pars.

Justificat,

Th. V. Conversionem sequitur *justificatio*, non physicè pro reali cordis mutatione (quâ per infusionem justitiæ ex injusto justus, s. per augmentationem ex justo magis redditur justus) sed in sensu forensi sumpta, quâ ex mere gratuito in nos favore (non ex infuso charitatis aut sanctitatis habitu) Deus ob perfectissimam tam activè quàm passivè pro nobis præstitam (non ergo absolutè) Christi obedientiam, (extra quam nullam aliam s. de condigno s. con-

congruo agnoscimus causam meritoriam), per fidem, meritum Christi, eiqve innixas de remissione peccatorum promissiones, assentiendo apprehendentem, sibiqve in individuo fiducialiter applicantem (non enim solo assensu omnis fidei ratio, multò minus nostrà obedientià absolvitur) solam, exclusis omnibus nostris, quòcunqve veniant nomine, meritis, hominem peccatorem, eodem prorsus in utroqve T. modo, à peccato non tantum ita absolvit, ut injustitiam non imputet, sed etiam intantum iustum pronuntiat (inherentem enim nobis essentialem Dei iustitiam, ignoramus) in quantum iustitiam Christi eidem imputat. Concludimus ergo iustificatum h. m. indubitato, de remissis sibi peccatis, deque gratià Dei, certitudine fidei divinà, certum esse posse.

Th. VI. Iustificationem demum insequitur (non prærequisitum) *renovatio*, s. quæ nobis conveniunt *sanctificatio*; quâ Spiritus S. per & propter Christum, hominem reatum, jamqve per fidem iustificatum ulterius mutat, (non quidem quoad ipsam substantiam, sed) mentis errores depellendo, voluntatem corrigendo, appetitum ad prava inclinantem cohibendo h. e. carnem cum concupiscentiis indies crucifigendo; ut interior animæ sanctitas, licet ad summam in hac vitâ perfectionem pervenire nequeat, quotidiè tamen incrementa capiat per exercitium bonorum operum, quæ quatenus juxta legem divinam (non è dictamine rectæ rationis aut legis naturæ, sed) ex inhabitante Spiritus S. gratià, aut supernaturalibus acceptis viribus, & fide (absq; enim illa displicent) proveniunt, Deo non tantum placent, sed etiam necessaria, licet non ad salutem, per modum meriti, promerendam, nec, per modum mediæ, acqvirendam, nec, per modum conditionis sine quâ non; ex mandato tamen & debito, Dei, nostri, ac proximi causâ.

renovat seu sanctificat.

Th. VII. Novissimis annumeratur *Mors*, per Diaboli seductionem, Protoplastorumque lapsum introducta; impiis ut poena, piis vero ut somnus æstimanda, per quam naturali inter animam & corpus vinculo, aut naturaliter aut præternaturaliter, soluto, corporeque, corrumpendò equidem, non tamen prorsus annihilandò, ad sepulturam relicto, animæ immortales, beatorum, ad essentialis beatitudinis fruitionem (quippe neque dormitant, neq; insensiles sunt, neque quendam tantum prægustum sentiunt, neque commorantur in fictio quodam limbo) re-

Exagorolonia complectitur mortem & resurrectionem

D3

probo-

proborum vero, ad summos statim (non initia tantum) inferni cruciatus perducuntur. Et *Resurrectio* illa universalis certo futura, & in Scripturis fundata, quâ Deus virtute omnipotenti omnium, etiam impiorum, corpora defuncta, eadem quidem numero & substantiâ, licet spiritualibus novisque vestita qualitatibus, è pulvere excitabit, animabusque reduniet, ut servato sexus discrimine (omnes enim fœminas exceptâ Mariâ, virili sexu resurrecturas, absurde nonnulli somniant) & eâ (quod probabilius videtur) in quâ obierunt, staturâ, pii quidem ad gaudia, impii ad supplicia perveniant.

*Judicium
extremum*

Th. VIII. *Judicium extremum* tempore, soli Deo cognito, inopinato, variisque tum communibus tum propriis signis predicto, futurum est, quo Christus *Θεὸς ὁ Θεός*, etiam secundum humanam naturam, visibiliter in nubibus apparens, omnes omnino homines (quippe omnes tam pii quam impii tam mortui quam vivi coram tribunali ejus sistentur) & Angelos malos, secundum fidem & incredulitatem, & quicquid fecerunt in corporibus boni & mali exactissimè (quo tamen modo, quoque ordine, experientia melius docebit, quam hominum intelligentia ad capiendum valet, cum Augustino dicimus) pios quidem omnes, unumquemque tamen in suo, ratione graduum, ordine (certos nimirum gloriæ speramus gradus) ad ineffabilem inamissibilemque gloriam, quâ Deum (num quoad ipsam essentiam, experientia docebit:) intueri, eum perfecte diligere, summoque bono æternum frui possint, perducens; impios vero ad acerbissima protrudens supplicia, quibus à beatificâ illâ Dei visione, omniumque bonorum fruitione exclusi, quivis pro scelerum mensurâ (& hic enim certi quoad pœnam sensus, gradus) sine spe veniæ æternum (quo in loco, quibusve aliis circumstantiis miserrimis illis experiendum relinquimus) modo ineffabili cruciabantur.

*Et seculi hujus
consummationem*

Th IX. Peractum demum *Judicium* insequitur *seculi hujus consummatio*, certo futura, quippe mundum falsò nobis æternum imaginamur; quâ omnipotenti Dei verbo totum hoc universum (ne cœlis quidem stellato, vel empyreo, mari, aut alio, præter Angelos & homines, excepto corpore) quoad ipsam substantiam, (non qualitatibus tantum alteratione, aut immutatione,) igne consumptum, penitus annihilabitur.

Et sic erit hujus seculi

E I N I S.

Præximio & solertissimo
 DN. RESP. AUCTORI
 FELICITER!

COrde quis est purus? sed Tu tamen ecce † bis & ter
 Esse studes talis, purus & ore doces.

LMq; gratulatur

† PETRUS BECCERIUS; *quæquam inter occupat, quippe ipso Sere-*
nissimi PRINCIPIS FRID. WILH. Natali
 Anagr.
 Ecce bis ter purus. *jamjam Cathedram conscensurus*

A. D. HABICHHORST, D.

Clarissimo Dn. Respondenti.

DUm vigili studio noctuque diuque laboras
 Atque placet libris incubuisse sacris,
 Ut fias celebri quondam, BECCERE, Parente
 Doctrinâ haud posthac, nec pietate minor,
 Qvis dubitet patriæ benè spem gratarier istam
 Atque decus, studiis quod parat illa tuis?

*Solidam in studio Theol. eruditionem, crebraq; ad
 aliorum exemplum specimen, gr. Becceriani
 nominis ingenuus cultor*

JO. FECHT, D. P. Sup. & Consist. A.

WAn Tugend und der Fleiß sich so zusammen findet /
 Daß jederzeit der Fleiß / der Tugend reicht die Hand
 Ja wan die Klugheit selbst / in dieser Reih' sich bindet
 So wird gewiß, daraus / ein wertgeschätztes Band
 Das diesem / der es führet
 Mit höchster Ehre zieret.

Weit höher aber ist ein solches Band zu schätzen
 Das von den Vätern schon so fest gebunden hält/
 Und tragen Ruhm davon wan sich daran ergehen
 Die von dem Stamme sind / als welchen nur gefällt
 Wie sie mit höchsten Ehren
 Auch die Fußstapfen mehren
 Diß

Diß kan ich / Liebster Freund / an Ihm gang klärlich zeigen.
Da Tugend / mit dem Fleiß / ja Klugheit und Verstand
So fest verbunden sind / es kan hie niemand schweigen
Weil jeder männiglich zur gnüge schon bekandt /

Daß er die Tugend liebet
Auch in dem Fleiß geübet.

So nehm er dieses Band / darin Er herlich grünet /
Das auch die Tugend selbst zum Lohu Ihm zugedacht
Ich meine Lob und Ruhm das er schon längst verdienet
Da er mit höchster Ehr / den Fleiß zum Zweg gebracht

Kompt / helfft mir Blumen finden
Den Ehrenkrantz zu binden.

Mit diesem in höchster Eil gang schlecht enworffenen Zeilen
hat seinem liebsten Herzens Freunde / bey vielfältiger höchst-
rühmlichst abgelegter Probe von Herzen grat. wollen

JOHANN CHRISTOPH. JAUCH, S. S. Theol. Stud.

Er hat es wol gemacht: So hieß zu allenzeiten/
Wan Er mit höchsten Ruhm von dem Catheder kam/
Wer kan den anders wol / als seinen Ruhm ansbreiten/
Da er den größten Ruhm / von den Gelehrten nam /

Nun ist getreffe ein / was man von Ihm gedacht

Ich wünsch von Herzen Glück: Er hat es wol gemacht.

Mit diesen gang wenigen Zeilen hat bey rühmlichst vollbrach-
ter Probe seiner bisshero wvllgeführten studien von
Herzen Glückwünschen wollen

CASPARUS DANIEL SCHWASMANN, S. S. Th. Stud.

Sil posset Virtus, inquit Plato, nuda videri;
Mirus in hanc hominum conciperetur amor.
(Nuda satis nostrò spectatur tempore Virtus,
Cur? quia Virtutis tam modò friget amor.)

Sub Te quæ latuit Virtus, Doctrinaque multa
Effatum verum reddidit hocce Sophis
Nudam monstrasti doctis. Hinc ergo Bonorum
Gratular! In Te jam flammiger extat amor.

*Cito sed longò animò scabissimò Commensali & Amicò
omnium optimo ponebat*

C. B. CRUSEN, S. S. Theol; Studios,

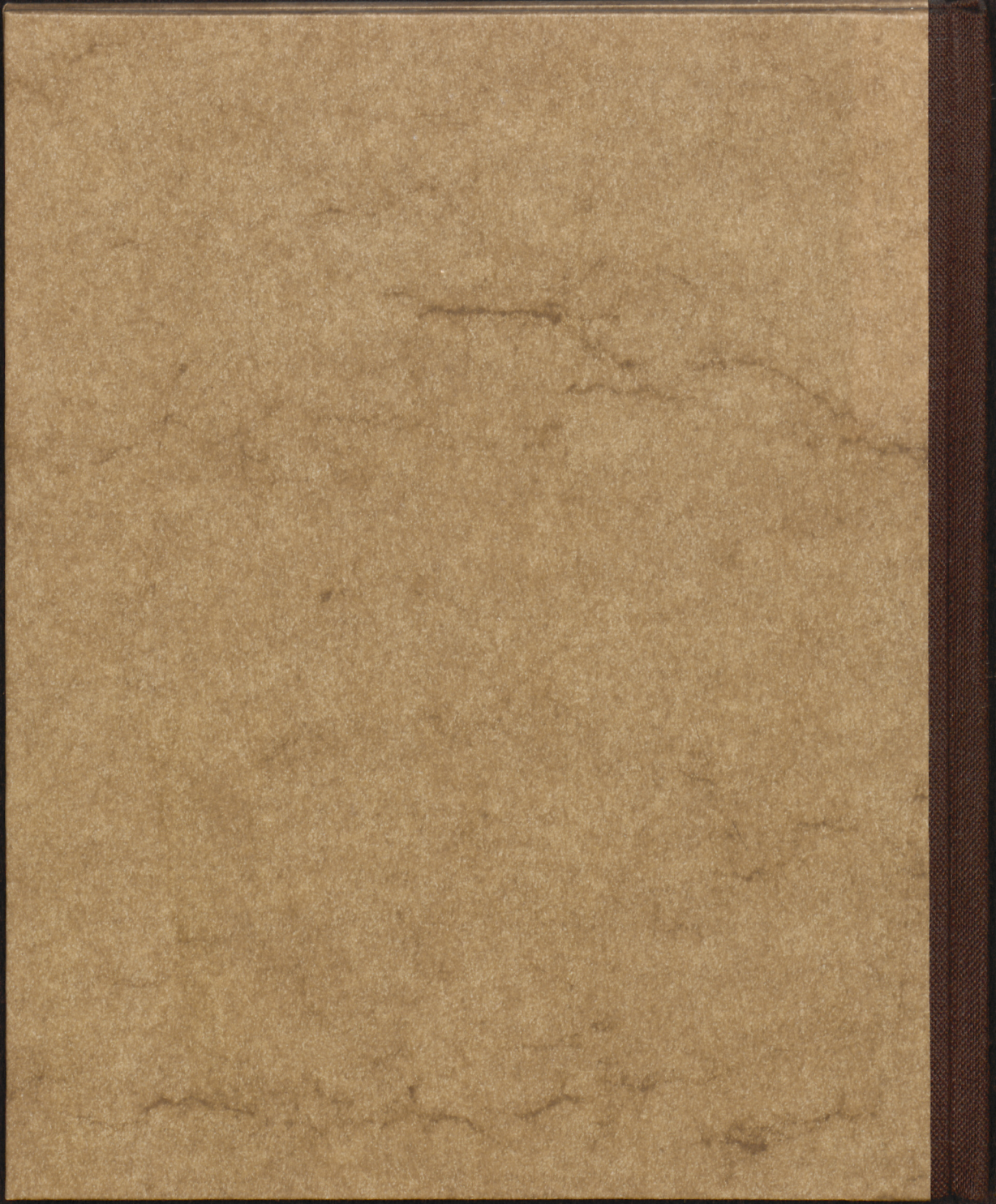
1705 (O) 16

congruo agnoscimus causam meritoriam) Christi, eiqve innixas de remissione peccati assentiendo apprehendentem, sibiqve inimplicantem (non enim solo assensu omnino nostra obedientia absolvitur) solam, ex quocunqve veniant nomine, meritis, hinc eodem prorsus in utroqve T. modo, à se ita absolvit, ut iniustitiam non imputet, et factum pronuntiat (inhærentem enim nobis iniustitiam, ignoramus) in quantum iustitiam. Concludimus ergo iustificatum h. m. induci ad peccatis, deqve gratiâ Dei, certitudine fieri posse.

Th. VI. Iustificationem demum inchoatur) *renovatio*, s. quæ nobis conveniunt / Spiritus per & propter Christum, hominem renaturatum iustificatum ulterius mutat, (non quidem animam, sed) mentis errores depellendo, voluntatem ad prava inclinantem cohibendo, concupiscentiis indies crucifigendo; ut interius ad summam in hac vitâ perfectionem per diem tamen incrementa capiat per exercitium quæ quatenus juxta legem divinam (non enim legis naturæ, sed) ex inhabitante Spiritu naturalibus acceptis viribus, & fide (absq; re) veniunt, Deo non tantum placent, sed etiam ad salutem, per modum meriti, promerentur, acqviendam, nec, per modum condempnationis ex mandato tamen & debito, Dei, nostri, ad salutem, per modum meriti, promerentur.

Th. VII. Novissimis annumeratâ reductionem, Protoplastorumque lapsum in carnem, piis vero ut somnus æstimanda, per quam anima & corpus vinculo, aut naturaliter aut artificiali, corporeque, corrupendo equidem annihilando, ad sepulturam relicto, animarum, ad essentialis beatitudinis fruitionem aptant, neq; insensiles sunt, neque quendam sentiunt, neque commorantur in fictis.

D3

meritum
missiones,
ialiter ap-
multo mi-
is nostris,
ecatorem,
n tantum
antum ju-
Dei, ulti-
imputar.
missis sibi
ertum esse:

prærequi-
â Spiritus
per fidem
substanti-
endo, ap-
cum con-
titas, licet
at, quoti-
operum,
ctæ ratio-
aut super-
cent) pro-
licet non
r modum
quâ non;
ausâ.

diaboli se-
nis ut po-
nter ani-
aliter, so-
a prorsus
s, beato
ne dormi-
ægustum
ambo) re
probo-

*renovatur seu
sanctificatur.*

*Egypto-
via comple-
tatur mor-
tem & resur-
rectionem.*

42

